

מהדורת הארצות השוכנות

ספר

# שני לזחות הברית

## השלם והמבואר

חלק תורה שבכתב  
בראשית - שמות

אמרות טהורות, מפנינים יקרות, חבור על שתי תורות  
בכתב ובפה מסיני מסורות, ערוכות וסדורות, מהגבור בגבורות  
איש אלהי בוצינא קדישא מרא דארעא דישראל  
החכם השלם בכל מדות וחכמות גלויות וסתומות  
הגאון אשר שפעת יפעת אור תורתו זרח בכל התפוצה, מקצה אל קצה  
כבוד מורנו הרב רבינו ישעיה במהר"ר אברהם הלוי זצ"ל  
ממשפחת הורוויץ  
הספון וטמון במנוחתו בארעא קדישא  
ונשמתו בגנוי מרומים תחות כורסיה דעתיקא קדישא

מהדורה חדשה מפוארת ומושלמת עם הרבה הוספות חדשות  
כמבואר באריכות במבוא



# ספר שני לוחות הברית השלם והמבואר

מהדורת האראוויטין

יוצא לאור על ידי

ממלכת התורה 'עוז והדר'

בנשיאות כ"ק האדמו"ר הגאון הצדיק

רבי יהושע לייפער שליט"א

אבדק"ק 'באר משה' מאנסי

נשיא וראש המערכת

עורך ראשי:

הרב דויד יונה חזנבוים

מבקר:

הרב יהושע חיים מילר, הרב משה רביץ, הרב מנחם מנדל קרויזר, הרב שלמה לינצ'נר

עורכים וחברי המערכת:

הרב נחמיה נשר, הרב משה יחיאל זיידה, הרב שלמה וינברג, הרב שלמה פישר, הרב ישראל קנופף, הרב צבי אייכלר,

הרב אריה אייכלר, הרב מנחם מנדל רונברג, הרב מנדל רבינוביץ, הרב אליעזר לוצקין, הרב יהושע הורביץ,

הרב מנחם אפל, הרב משה לייב לוי, הרב משה אייזנשטיין, הרב שמואל סאמעט, הרב יוסף מיכאל זסקוביץ

מנהל המכון ואחראי המערכת:

הרב אהרן בן הגאון רבי יעקב צבי שליט"א מרגליות

כל הזכויות שמוחזות

לחברת הוצאת ספרים עוז והדר ת.ד. 5240 ירושלים

**Rabbi Y. Leifer**  
8 Truman Ave  
New Square N.Y. 10977

הפצה: היכלי תורה

בארץ ישראל - טלפון: 1800-22-55-66 פקס: 543-5884 (03)  
בארה"ב - Tel. (718) 4370054 Fax: (718) 4373514

נדפס על נייר חו"ל שאין בו חשש חילול שבת

Printed in E. Israel

שנת תשפ"ד

הודעה ובקשה

מי שיש בידו הערות או תיקוני שגיאות, שיואל בטובו  
לשלוח

לפקס 02-5014313

או לאימייל [oizvheodor@gmail.com](mailto:oizvheodor@gmail.com)

ויהיה בכלל מוזכי הרבים

היות ומתקשע במהדורה זו הן רב וגיעה רבה, לכן ע"פ דין תורה  
ולהבדיל ע"פ חוק הוכיית בכל המדינות או אוסרים בכל תוקף  
כל הדפסה צילום והעתקה אפילו מחלק מספר זה, כולל  
הפירושים, ההוספות החדשות, התיקונים והמראי מקומות,  
שארית ישראל לא יעשו עוולה.

לוחות: הפאר



סוד תורה שבכתב ותורה שבעל פה

גנוזה בתוכו, הם ביחוד גמור, ומשם עומדות להגלות למטה י"ו. וזהו שכתוב (שמות כד יב) "אשר כתבתי להורותם", "להורותם" של מי, של 'תורה והמצוה' הנזכרים בפסוק (ש"ס), "כמה דאת אמר (ש"ר השי"ס ג ד) "ואל חדר הורת", סוד היין העליון [ביני"ה] המשומר בענביו", בספר העליון שוכן בתוכו, ומשם יוצאה תורה, ולפיכך נקראת 'תורה שבכתב' י"ו. ומה שנקראת 'תורה שבעל פה', לפי שעומדת על המרכבות התחתונות למטה י"ו, שנאמר (צ"א ש"ט ג י) "ומשם יפרד", ולפי שאינם מכלל היחוד ואינם היכל אליה, לזה נקראים 'על

ב. תורה שבכתב ותורה שבעל פה כנגד התפארת והמלכות וזה לשון תולעת יעקב (סוד השנת א"ת י"ט): דע, כי תורה שבכתב הוא סוד תפארת ישראל, "מלך ביפיו תחזינה עיניך" (ישעיה לג י"ז), והיא הנקראת תורת אמת, שנאמר (מכ"א ז כ) "תתן אמת ליעקב", וכתוב (מלאכי ג ו) "תורת אמת היתה בפיהו". ותורה שבעל פה היא הכלה הנזכרת בשיר השירים י"ו. ונקראת 'תורה שבכתב', ולא 'שבעל הכתב' כמו שאנו אומרים 'תורה שבעל פה', והטעם, לפי שהתורה העליונה נעלמת ונסתרת, והיא בכתב - סוד היכל עליון שהיא

ביאורים

כתבתי להורותם" שהוא מלשון הרי"ן, ומורה על כך ש"התורה והמצוה" שהם המידות תפארת ומלכות נמצאות בשורשם בתוך הבינה. יד. כמו כן הפסוק "ואל חדר הורת" יתפרש על הבינה שנקראת היין העליון המשומר בענביו [כמו שביאר רבינו בכ"מ (ראה נמשכת פסמי מורה אור א"ת ק"ט)], והיא הורתם של התפארת והמלכות. טו. מבאר כי בספר העליון שהוא מידת החכמה שורש התורה [התפארת], ומהחכמה נכתבה התורה בבינה, ומהם היא יוצאת ועומדת להתגלות, ולכן נקראת 'תורה שבכתב' - פירוש התורה שיוצאת מן בינה הנקראת כתב. טז. המרכבות התחתונות למטה הם היכלות עולם הבריאה, והמלכות עומדת ורוכבת עליהם, ולכן היא נקראת 'שבעל פה', דהיינו שהיא עומדת על ההיכלות שנקראות 'פה' [והטעם שנקראות פ"ה הוא משום ש'פה' עם הכולל בגימטריא 'הכס"א' שהוא עולם הבריאה (מקדש מלך ויקהל)]. עוד יש לפרש שהמרכבות התחתונות נקראות 'פה' משום שהם פה לדבר עם הנביאים ולגלות להם הנסתר, והם פה שדרך פה זה יוצא כל השפע אל התחתונים (אור המה"ס).

הפסוק (שמות כו ג), ור"ל שווים ותואמים זה לזה. ז. פירוש: התורה שבכתב היא כנגד ספירת התפארת שנקראת 'מלך ביפיו'. [ראה בפרדס רמונים (ש"ג פ"ג) 'מלך סתם הוא הת']. ח. פירוש: התורה שבכתב היא כנגד מידת התפארת ולכן נקראת 'תורת אמת', משום שמידת התפארת נקראת אמת, וכמו שכתוב "תתן אמת ליעקב", וכידוע יעקב הוא מרכבה למידת התפארת (וכמש"כ רבינו נחלומים א"ס צ"ט י"ג) קמ"א א"ת קד). ט. שהיא ספירת המלכות. י. בתולעת יעקב שלפנינו: עומדת. יא. התולעת יעקב שואל מה הטעם שאומרים 'תורה שבכתב' ולא 'שבעל הכתב' כמו 'תורה שבעל פה'. ומבאר שהתורה העליונה שהיא מידת התפארת נעלמת ונסתרת בשורשה בבינה, ולכן נקראת תורה שבכתב, על שם שנמצאת וכתובה בבינה, והבינה היא היכל עליון שהתורה העליונה גנוזה בתוכו, ומשם עומדת התורה להתגלות במקומה למטה. יב. לשון הפסוק שם: "ויאמר ה' אל משה עלה אלי ההרה והיה שם ואתנה לך את לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם". יג. מפרש ע"פ הסוד את הפסוק "אשר

מקורות ועיונים

אורה וגילוי, על שם מציאות התפארת למטה במקום הגלוי, 'שבכתב' על שם שורש הת"ת בבינה ששם נכתב מציאותו. [ו] מקור דברי התולעת יעקב הוא בדברי זוהר (שמי"מ): והעתיק את לשונו בספרו עבודת הקודש (מ"א פ"ב) וז"ל: "והתורה" דא תורה שבכתב, "והמצוה" דא תורה שבעל פה, "אשר כתבתי להורותם", להורותם כתיב כמה דאת אמר (ש"ס ג ד) "ואל חדר הורת", הכא אית לאסתכלא 'להורותם' להורותם דמי וכו', אלא הורתם דתורה ומצוה, ומאי איהי דא יין דמנטרא, בגין דכל כתיבה דספר עלאה תמן שריא, ומתמן נפקא תורה ועל דא קרינן תורה שבכתב. [תרגום: "והתורה" זה תורה שבכתב - תפארת, "והמצוה" זו תורה שבעל פה - מלכות, "אשר כתבתי להורותם", להורותם כתוב, כמה שנאמר "ואל חדר הורת", כאן יש להסתכל 'להורותם' להורותם של מי וכו', אלא הורתם של תורה ומצוה, ומי היא זו היא היין המשומר - בינה, מפני שכל כתיבה של הספר העליון - חכמה, שם שורה, ומשם יוצאת תורה ועל כן נקראת תורה שבכתב], ורמו לזה ברבינו בחיי (שמות כד יב).

אחת", והיא שתי תורות, דהיינו תורה שבכתב ותורה שבעל פה. ובאמת הכל תורה אחת, כי כל תורה שבעל פה רמוזה בתורה שבכתב, כגון כל 'מגלך', רמנא הני מילי, וליכא מידי דלא יהיה רמוז בתורה היטב, רק שנתחשך השכל וכו', ולזה צריכה התורה שבכתב ביאור ופירוש, דהיינו התלמוד, שאלולא כן היתה מבוארת בעצמה. וראה עוד שם בבית חכמה תנינא (א"ת קפ"ג) שביאר רבינו יסוד זה באריכות. [ו] בענין מש"כ ה'תולעת יעקב' כי התורה שבכתב היא כנגד התפארת והתורה שבעל פה כנגד המלכות ראה בספרו עבודת הקודש (מ"א פ"ב), וראה גם מש"כ רבינו בענין זה מסכת שבועות (מורה אור א"ת ק"י קע-קע"ד).

[ו] מקור דברי רבינו הוא בזוהר (שמי"מ): וראה באור החמה שם שביאר מדוע שורש התפארת שבבינה נקרא תורה שבכתב, משום שהחכמה סופרת וכותבת את כל האצילות בבינה, א"כ נמצא שהתפארת כביכול נכתב בבינה. וכעין זה ביאר בעל התולעת יעקב בספרו עבודת הקודש (מ"א פ"ב). וראה באור יקר (על הז"ר ע"ס ס"ה) שמבאר מהי 'תורה שבכתב' - 'תורה' מלשון

תעלומותיה, בדוגמא עליונה, שעל ידי הכלה נגלים ונודעים המאורות העליונים, והיא המציאה כחותם לפועל יי.ו.ו. ולזה רמז חכם הרזים באמרו (משלי לא כג) "נודע בשערים בעלה", אמר כי על ידי שערי צדק נודע השם העליון בעולם יי.ו.ו.

ג. התורה שבעל פה נמשלת לנו ועל ידה מתגלה האור שבתורה שבכתב

ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הנגיף אות

פה יי.ו.ו), ולסוד זה נקראים 'תורה שבכתב' ו'תורה שבעל פה' יי.ו.ו. והם סוד שני דודים "שני עפרים תאומי צביה" (שיי הסייד ד ט), וכמו שאמרו רבותינו ז"ל במדרש חזית (שיי הסייד פ"ה ס"ב) ובפסיקתא דהחודש הזה לכם (פעי"ו 1): "יונתי תמתי" (שיי הסייד ה ט) רבי ינאי אומר תאומתי כביכול לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני יי.ו.ו. ולפי שתורה שבכתב נסתרת ונעלמת, הוצרכה תורה שבעל פה לבאר סודותיה ולהוציא לאור

## ביאורים

תאומי צביה", ראה ברש"י (שיי הסייד סט) שפירש כי ירך צביה להיות יולדת תאומים כך שניהם שוים שקולים זה כזה, וכעין זה התפארת והמלכות שווים זה לזה, וכמו שדרשו חז"ל בפסוק "יונתי תמתי" - לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני. כ. המלכות. כא. כי מה שהתורה שבעל פה מגלה ומפרשת את התורה שבכתב זה בדוגמא עליונה למידת המלכות [שכנגד תורה שבעל פה] המגלה את כל הספירות העליונות וממציאה כחותם לפועל ולידי גילוי. כב. הפסוק "נודע בשערים בעלה", מדבר על המלכות שהיא כנגד תורה שבע"פ, שעל ידה נודע בעלה התפארת, כי על ידי 'שערי צדק', שהם שערי המלכות הנקראת 'צדק', נודע השם העליון בעולם.

ז. על ההיכלות של עולם הבריאה נאמר הפסוק "ומשם יפרד", לפי שמהמלכות ולמטה הם מדרגות הנפרדים שאינם מכלל היחוד [שבעולם האצילות], ומפני שהם מעולם הפירוד אינם נעשים היכל של המלכות, רק היא רוכבת עליהם ואינה נגזרת בתוכם, ולכן נקראת שבעל פה, שהיא עליהם ולא בתוכם (ע"פ אור החמה ומקדש מלך ויקהל כ.). יח. התפארת נקראת תורה שבכתב בגלל שבשורשו הוא נכתב בבינה, והמלכות נקראת תורה שבעל פה לפי שהיא עומדת על המרכבות התחתונות הנקראות פה. יט. התורה שבכתב והתורה שבע"פ הם סוד התפארת והמלכות שנקראים 'שני דודים' משום שהם שני רעים אחים ולא יפרדו (עמוד הקודש מ"א פכ"ג). וכן התורה שבכתב ושבע"פ [- התפארת והמלכות] הם "שני עפרים

## מקורות ועיונים

המקובל באומה הוא הנקרא תורה שבעל פה, והוא פירוש תורה שבכתב, ואי אפשר לבא אליה ולהתבונן בה ובמצותיה בזולת תורה שבעל פה, כי היא המוציאה לאור תעלומותיה, וכמו שאי אפשר לשכל האנושי להשיג רצון אדון יחיד אם לא שיודיעהו ויגלהו בעצמו. והנה התורה ומצותיה כאשר הם אתנו הם נאצלים מהרצון והמחשבה, נתונים לנו ידועים גלויים לנו על ידו, כן אי אפשר לשכל האנושי להשיג טעם הרצון ההוא ופירושו ואופן עשייתו אם לא יפרשהו בעל הרצון יתברך, והנה תורה שבכתב היא המחשבה והרצון כמו שהתבאר, והמחשבה היא לא תושג לזולתה, וצריך אל מוציא יוציאה לאור באופן תגיע אל התכלית המכוון מבעל המחשבה ההיא והוא המוציא. ולזה הוצרך אדון הנביאים ע"ה לקבל פירוש המצות מהמצווה יתברך כמו שקבל המצות שהם התורה, והפירוש ההוא הוא הנקרא תורה שבעל פה. והם הם שני דודים שני רעים אחים ולא יפרדו, עטרת תפארת הם נקראים כפי חכמי האמת תורה שבכתב ותורה שבעל פה, וידוע כי תורה שבעל פה הוא הפתח והשער לבא אל תורה שבכתב, וזולתה אי אפשר לבא אליה, עכ"ל.

ו' ראה כעין זה מש"כ בספרו עבודת הקודש (מ"א פכ"ה) וז"ל: והרמז על ה"א אחרונה שבשם הגדול שהוא הפתח והשער לה' תפארת ישראל סוד תורה שבכתב, שהוא מפתחות הפנימיות, ואם אין בו יראת שמים [מלכות] שהוא מפתחות החיצונית באי זה פתח יכנס (ע"פ שגת לא.), ואין דרך ופתח להכנס לראות פני המלך ה' צבאות כי אם בפתח עינים, ועליו אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיט יט) "פתחו לי שערי צדק" ואחר כך "אבא במ אודה יה", ואמר (שם ט) "זה השער לה' צדיקים יבאו בו", והיא סוד יראת שמים יראה שלשם המיוחד הנקרא שמים, עכ"ל. וראה עוד במקור הדברים בהקדמת תיקון"ז (א:).

ו' ראה בדברי הזוהר (ויקהל כ.) וז"ל: ספר תתאה, דא תורה דאקרי תורה שבעל פה, ומאן איהו על פה, אלין רתיכין דלתתא דאיהו קיימא עליהו, ובגין דלאו אינון בכללא דכתיבה דלעילא אקרון על פה, ותורה דא קיימא על פה בגין דכתיב (נבאשית ג י) "ומשם יפרד" וכו', אבל תורה דלתתא איהו קיימא על רתיכהו ואקרי על פה דקיימא עליהו, ובגין דלא אתחשיבת (נ"א: אתיהיבת) מלגו מכללא דכתיבה לא אתעבידו היכלא להאי נקודה וכו'. [תרגום: ספר התחתון, זו תורה שנקראת תורה שבעל פה. ומי הוא על פה, אלו המרכבות של מטה, שהיא עומדת עליהן. ומשום שאינן ככלל של כתיבה שלמעלה, נקראים על פה. ותורה זו עומדת על פה, משום שכתוב "ומשם יפרד" וכו'. אבל התורה שלמעלה היא עומדת על מרכבותיה, ונקראת על פה, שעומדת עליהן. ומשום שלא נחשבת (נתנה) מבפנים מכלל של כתיבה, לא נעשו היכל לנקודה זו, וכו']. ו' התולעת יעקב שילב כאן את ביאורו משני מקורות בזוהר, ובטעם שהת"ת נקרא תורה שבכתב הביא פירוש מהזוהר בפרשת שמיני (מ:), ואילו בטעם שהמלכות נקראת 'תורה שבעל פה' הביא פירוש שמקורו בזוהר פרשת ויקהל (כ.). ויש לציין כי בזוהר בפרשת שמיני ישנו ביאור אחר מדוע נקראת המלכות 'תורה שבע"פ', וכן בזוהר בפרשת ויקהל מבואר טעם אחר מדוע התפארת נקרא 'תורה שבכתב', ורבינו התולעת יעקב הוציא מתוך כל מקור רק חצי ביאור, ועיין שם בטעמים הנוספים לכך.

ו' כעין זה ביאר התולעת יעקב בספרו עבודת הקודש (מ"ז פל"ג) בענין שתי הלוחות שרומזים לתפארת ומלכות, ועליהם נאמר 'לא אני גדול ממנה ולא היא גדולה ממני', כי הם חתן וכלה והם שני אחים תאומים שוים עטרת תפארת.

ו' התולעת יעקב ביאר ענין זה באריכות בספרו עבודת הקודש (מ"א פכ"ג) וז"ל: המשנה ופירושה שהוא התלמוד הקודש

## הקדמה - תורה שבכתב

היה שותק יומם ולילה, והיה מחבר תורה של מעלה להקדוש ברוך הוא<sup>א</sup>, דכל שעה שאדם לומד תורה לשמה התורה של מעלה מתחברת להקדוש ברוך הוא. והיינו דאמרינן (פסחים נ:): לעולם ילמוד אדם תורה ואפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, עד כאן (לשון ספר הנחיר).

על ידי עסק התורה מוסיפים אהבה בין הקב"ה וכנסת ישראל

והנה כשישראל עוסקים בתורה, אמם למעלה לי משוררת לפני הידיד<sup>ב</sup> ואומרת "ישקני מנשיקות פיהו" וגו' (שיר השירים 6 ב), דרך האהובים לנשק זה את זה בפיהם, להראות שרוח אחד להם לרוב אהבתם, ודוגמא זו בשני הדודים הנזכרים בשיר השירים<sup>ג</sup> המתחידים בנשיקה, כאילו תאמר הכלה מי יתן ישקני הידיד מנשיקות פיהו, ובא דרך נסתר קודם הנשיקה<sup>ד</sup>, ואחר שהאיש בביתו אומר "כי טובים דדיך מיין" (שם)<sup>ה</sup>, כלומר, כמה מתוקים וטובים דודיך עמי, כשישראל עוסקין בתורה הנמשלת ליין, כי בזה משלימין בינינו, נמצאו ישראל מוסיפין אהבה בין הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל כשעוסקין בתורה לשמה. עד כאן לשון (ספר מועלת יעקב)<sup>ו</sup>.

קמט)<sup>א</sup>: אמר רבי רחומאי מלמד שהיא אורה של ישראל ונרה<sup>ב</sup>. והא כתיב (משלי ו כג) "כי נר מצוה ותורה אור", ואמר 'נר' זה 'מצוה' ומצוה זו תורה שבעל פה, 'אור' זו תורה שבכתב<sup>ג</sup>, אלא מתוך שבה מתקיים האור קרי ליה אורי<sup>ד</sup>, ומשל למה הדבר דומה לחדר צנוע בסופו של בית, אף על פי שיום הוא ואור גדול בעולם אין אדם רואה בתוך אותו החדר אלא אם כן הכניס בו נר<sup>ה</sup>, כך תורה שבעל פה, ואף על פי שהיא נר, צריכה היא לה תורה שבכתב לפרק קושיותיה ולבאר סודותיה<sup>ו</sup> יו"ט, עד כאן (לשון ספר הנחיר). וכשישראל עוסקין בשני תורות אלה לשמן, אז דוגמתן למעלה יי איש באחיהו ידובקו<sup>ז</sup> בנשיקה, והיה המשכן אחד<sup>ח</sup>, ואז הברכה שורה עליהן מלמעלה ושלוש בכל. וזה סוד אמרו רבותינו ז"ל בפרק אלו קשרים (שם קיד). מאי בנאין, אמר רבי יוחנן אלו תלמידי חכמים שעוסקין בבנינו של עולם כל ימיהן, והוא חבור תורה של מעלה להקדוש ברוך הוא וזה קיום כל העולמות.

ד. דוד היה מחבר תורה של מעלה להקב"ה

ובמדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הנחיר אות קט) ובמה יכול דוד בגרסתו<sup>י</sup>, שלא

### ביאורים

מועט מאור יום]. ומשמעות המשל בא ללמדנו, שאע"פ שהתורה שבכתב אורה גדול מאוד, היא צריכה לתורה שבעל פה שהיא כמו הנר שמאיר בחדר החשוך, והיינו שצריכים לתורה שבעל פה המבארת ומפרשת את התורה שבכתב - ומחדירה את האור גם לעולם הזה. כח. במידות התפארת והמלכות שכנגד שתי תורות אלו. כט. ע"פ לשון הפסוק (איז מ"ט). ל. ע"פ לשון הפסוק (שמות ו, כו), ור"ל שעל ידי העסק בתורה שבכתב ותורה שבעל פה נעשה יחוד למעלה בין התפארת והמלכות. לא. ר"ל שהיה מחבר את העטרה [מלכות] שנקראת תורה של מעלה אל הקב"ה [שהוא התפארת] (אור הגנוז על ספר הנחיר טז). לב. השכינה - מלכות. לג. תפארת. לד. תפארת ומלכות. לה. ולכן הפסוק מתחיל בלשון נסתר 'ישקני'. לו. בלשון נוכח. לז. סיכום: התורה שבכתב הוא

כג. התורה שבע"פ [שהיא המלכות] נקראת אורה ונרה של ישראל מהטעם שיבואר להלן. כד. מבואר בפסוק "כי נר מצוה ותורה אור" שהמלכות שנקראת 'מצוה' [וכן נקראת תורה שבע"פ] היא 'נר', והתפארת שנקראת 'תורה' הוא 'אור' [יצויין כי כשמדברים בפרטות על תורה שבכתב ותורה שבעל פה הם רומזים לתפארת ומלכות, אך הכינוי 'תורה' בכללות הוא התפארת (כמנוחא נפרדס רמויס ס"ג פ"ג)]. וא"כ קשה מדוע אמר ר' רחומאי על התורה שבעל פה שהיא גם 'אורה' של ישראל. כה. היות ובתורה שבעל פה הנקראת נר מתקיימת התורה שבכתב שנקראת אור [ר"ל שבמלכות מתקיים התפארת], לכן נקראת גם התורה שבעל פה בשם 'אור'. כו. לפי שלא נכנס בו אור היום. כז. העולם הזה נמשל לחדר חשוך, והתורה שבכתב לאור היום, ותורה שבעל פה נמשלת לנר [שהוא אור

### מקורות ועיונים

הת"ת (ע"ל). וראה גם בספר הבהיר שם לעיל (אות קמו) שכתב כי הקב"ה גזר את האור הראשון שאין כל בריה יכולה להסתכל בו, ולקח מאותו טוב ונתנו לעוה"ז, וכמש"כ (משלי ד ג) "כי לקח טוב נתתי לכם" - שזו היא אוצרה של תורה שבע"פ, (ע"ז). והיינו כי לאחר שהאור נגזר אפשר להשיגו רק באמצעות התורה שבעל פה שהיא הנר - ועל כן נקראת גם בשם 'אור'. וי"ג בספר הבהיר שלפנינו הגירסא: ובמה יכל לו דוד. והכוונה במה יכל לו דוד ליצר הרע, שהרגו, וכמו שכתוב (תהלים קט כג) "ולבי חלל בקרבי".

יא] בספר הבהיר שלפנינו (פי קמט) מאמר זה נמצא בכמה שינויים. [יצויין שבעבודת הקודש (לבעל התולעת יעקב) בחלק היחוד פרק כב הביא מאמר זה בשינוי ממש"כ בתולעת יעקב].

יב] ראה בספר אור הגנוז (על ספר הנחיר טז) שמבאר: שעל ידי הנר - עטרה [- מלכות], מתקיים האור - ת"ת, פירוש כי אילו לא למד תורה שבע"פ האיך יכול לקיים תורה שבכתב, והלא הייתה נעלמות. כך אילולי נתיבות העטרה איך יוכל לבוא לנתיבות הת"ת, והואיל והעטרה מאירה הנתיבות של הת"ת נקרא אור ע"ש

תורה שבכתב אור חדש

ד' וי', כי הכל רומזים לדברים גבוהים, וגבוה מעל גבוה<sup>מ</sup> עד אין סוף. ומה שהזכירו רבותינו ז"ל בפסוק 'ותמנע'<sup>ו</sup> זה רמזו בראשי תיבות "תורת ה' תמימה משיבת נפש עדות" (פאליס יט ט) ראשי תיבות תמנע". ו'תורת ה' תמימה', כלומר, כולה מתחילתה עד סופה היא 'משיבת נפש' למעלה למקום גבוה, ומי שחלק לו ה' מהחכמה ישכיל וידע עד מקום שמדרגת שכלו מגעת בחכמה ותבונה ודעת. וזה נכלל במה שנאמר 'ותורה אור', כי הזוכה לזה רואה מאורות. השלישי, דברי חכמה ומוסר ומעלות המדות והנהגות ותועלת היוצאות מענייני כל פרשה ופרשה, וזה נכלל במה שנאמר 'ודרך חיים תוכחות מוסר'.

והנה אתחיל בעזרת השם יתברך בחלק תורה שבכתב

ה. שלשת החלקים שצריך לדעת בכל פרשה "כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר" (משלי ו כג), החוט המשולש לא ינתק לי ועל שלשה דברים עומד ליט - הענין שצריך לידע בכל פרשה ופרשה של שבוע כשמשלים אותה. האחד, המצות, הן עשה הן לא תעשה המוזכרים בפרשה, זהו 'כי נר מצוה'. השני, יתבונן בטעם ובסודות המצות כפי עומק שכלו, וכן יתבונן בסודות שאר העניינים שאינן מצות הכתובים בפרשה, כי כל התורה היא כן, מדבר מלמטה ורומז למעלה, ואין בין פסוק 'ותמנע היתה פלגש" (נאשית לו יג) לפסוק "שמע ישראל" (דברים ו

הדרך לקיום כל תרי"ג המצוות בזמן אבות העולם ולאחר מתן תורה

האדם - דהיינו ישראל שנקרא אדם (ינמות סא), הם רושם התורה<sup>מ</sup>, ומתדבקין זה בזה, דהיינו האדם

ו. תכלית בריאת העולם ושלימות האדם - קיום תרי"ג מצוות דע, כי התורה רושם האלהות<sup>ו</sup>, והעולם שהוא

ביאורים

יחוד שני התורות למעלה. ומצינו בספר הבהיר שדוד המלך חיבר תורה של מעלה להקב"ה. "ישקני מנשיקות פיהו" נכתב בלשון נסתר משום שהוא קודם היחוד, "כי טובים דודין מיין" בלשון נוכח אחר היחוד. לח. לשון הפסוק (קהל ד י). לט. ע"פ המשנה באבות (פ"א מ"ג). מ. בפסוק "כי נר מצוה" וגו' נרמזו שלשה דברים שצריך לדעת בעת שמשלימים את הפרשה בכל שבוע כפי שתקנו חז"ל (מלגלע אור א). ועל שלשה דברים עומד. מא. לשון הפסוק (קהל א ז). מב. רבינו מבאר כי התורה היא רושם האלהות [וכפי שיבאר להלן ששורש מצוות התורה הוא באדם העליין], וכן העולם הוא רושם התורה, כפי המבואר בדברי חז"ל שהתורה הייתה כלי אומנותו של הקב"ה ובה ברא את העולם (ראש ז"ר א ב), ומבאר שעיקר ההתדמות וההתחברות בין התורה לעולם

התפארת, והתורה שבע"פ היא המלכות. הסיבה שנקראת 'תורה שבכתב' ולא 'שבעל הכתב', משום שהתפארת גנוז בהיכל העליון [- בינה] שנקראת כתב, אבל המלכות נקראת 'תורה שבעל פה' כי היא עומדת על המרכבות התחתונות [-עולם הבריאה] שנקראו פה והם אינם נעשות היכל אליה. תורה שבכתב ותורה שבעל פה סוד שני דודים. התורה שבעל פה מגלה את סודות התורה שבכתב כדוגמת הכלה [-מלכות] שמגלה את המאורות העליונים. התורה שבעל פה נקראת אור ונר, ואע"פ שאור הוא כינוי של התפארת, משום שהתורה שבכתב נמשלת לאור יום, והעולם לחדר צנוע שלא נכנס האור בתוכו רק על ידי שמכניס בו נר, וכן הוא הדבר שרק על ידי התורה שבעל פה שמפרשת ומגלה את התורה שבכתב נכנס אורה לעולם הזה. עסק התורה לשמה גורם

מקורות ועיונים

כל היום הפסוק (נאשית לו כג) "ואחות לוטן תמנע", אפילו הכי שכר תורה בידו. ואמנם רבינו מביא פסוק אחר 'ותמנע היתה פלגש'. וראה גם בשער הפסוקים מהאריז"ל (פאליס יט) שכתב את הרמז שתמנע ר"ת "תמימה משיבת נפש עדות", ומביאו עה"פ "ואחות לוטן תמנע". וראה גם במגלה עמוקות (פר' מוריע אור א). ובספר דברים אחרים להחיד"א (דנוט א), ובשם הגדולים מערכת יו"ד (אור שג).

וידן כן כתב הרמב"ם בהקדמה לפרק חלק (סנהדרין פ"י סיפוד השמיני) וז"ל: ואין הפרש בין... 'ותמנע היתה פלגש', ובין "אנכי ה' אלהיך", ו'שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד" (דברים ו ד), כי הכל מפי הגבורה, והכל תורת ה' תמימה טהורה וקדושת אמת (עכ"ל). וכן כתב בספר רבינו בחיי (נאשית לו ט) ע"פ דרך הקבלה. וכן הביא רבינו בשער האותיות אור א (אור קטנה י), ולהלן בפרשת בלק (מוריע אור א), ובפרשת ראה (מוריע אור א יד).

ויוז' ראה בתנא דבי אליהו זוטא (פסק ג): מכאן אמרו אפילו אין בידו של אדם לא מקרא ולא משנה אלא הוא יושב וקורא

בידו של אדם לא מקרא ולא משנה אלא הוא יושב וקורא

## הקדמה - תורה שבכתב

**[הג"ה: ואף לא תעשה שכן נצטז ואל תעשה, הן נפועל כמו שימצא לקמן (אות יב)].**

**ובזה מתלבשת הנשמה והיא שבה אל בית אביה** אחר כך מלובשת במלבושי כבוד מ<sup>ט</sup>ו<sup>י</sup>, וזהו כבוד יוצרינו והוא צורך גבוה וי<sup>א</sup>. ועל זה אמר שלמה המלך ע"ה (קהלת יב יג) "סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם". 'סוף דבר' וכו', רצה לומר סוף ותכלית הכל, וכללא דמילתא הוא, 'את האלהים ירא' - הם מצות לא תעשה, 'ואת מצותיו שמור' - זהו מצות עשה. 'כי זה כל האדם', כלומר, מהות האדם - הוא רמ"ח אברים ושס"ה גידין, רומז לזה. וידעתי הדברים שכתבתי פה הם סתומים, אך ידוע תדע כי באו בארוכה בהקדמה שלי 'תולדות אדם' (ראה צניע חכמה מנינא אות רא; ריא ואלק, וצ"מ), זיל קרי ביה ויאירו עיניך וי<sup>א</sup>. הכלל העולה, אין האדם שלם אלא כשהשלים כל התרי"ג<sup>א</sup>,

הגופני הוא רמ"ח אברים ושס"ה גידים, וכן בנשמה יש רמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים נעלמים, שהם תרי"ג מצות התורה וי<sup>א</sup>, שס"ה לא תעשה הם מצד הדין הם דוגמת שס"ה גידים אדומים הרומזים על מדת הדין, ורמ"ח מצות עשה הם ממדת הרחמים דוגמת רמ"ח אברים לבנים המורים על הרחמים מ<sup>י</sup>ו<sup>י</sup>, ואלו מסתעפים מסוד רמ"ח ושס"ה נעלמים והנסתרים, בסוד אדם העליון היושב על הכסא, בסוד שמו<sup>י</sup>, כמו שאמרו בזהר (רע"מ צהר קי; תיקו"ז ד:; בפסוק (שמות ג טו) "זה שמי וזה זכרי", י"ה עם 'שמי' שס"ה, ו"ה עם 'זכרי' רמ"ח מ<sup>י</sup>. ולתכלית זה נברא האדם לקיים אלו התרי"ג מצות המסתעפים מ<sup>י</sup>, כי ראשית המחשבה סוף המעשה, דהיינו להביא התרי"ג לפועל מ<sup>י</sup>ו<sup>י</sup>, וזהו על ידי אדם המקיימן באמצעות נשמתו שהיא מלמעלה המתפשטת בו<sup>י</sup>, ותכלית הכל הוא המעשה בפועל.

### ביאורים

שס"ה מצוות לא תעשה, ואותיות ו"ה עם הגימטריא של 'זכרי' עולה רמ"ח כנגד רמ"ח מצוות עשה. הרי שתרי"ג מצוות שורשם הוא בשם הוי"ה - שהוא האדם העליון. מו. ר"ל תרי"ג המצוות שמסתעפים מהאדם העליון. מז. ראשית מחשבתו של הקב"ה כביכול במה שהאציל את התרי"ג אורות הנעלמים הנ"ל, בשביל סוף המעשה שעלה ברצונו להוציאם לפועל ע"י קיום תרי"ג מצוות. מח. נשמתו של האדם כלולה מרמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים ועל ידה יכול האדם להוציא לפועל את הרמ"ח אברים ושס"ה גידים העליונים של האדם העליון. מט. כי נשמתו של האדם מתלבשת בלבוש רוחני מתרי"ג המצוות [כדוגמת מה שבעולם הזה מלובשת ברמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים], ובאמצעות לבוש זה היא עולה ושבה לבית אביה - לעולם הבא. נ. מציאות האדם - רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו רומזים לתכליתו - קיום רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. נא. ר"ל כשם שהאדם הגשמי אינו שלם אלא כשיש בו את כל התרי"ג אברים, כך נשמתו של האדם אינה נשלמת אם

מתקיים באדם שהוא עיקר העולם, ונקרא עולם קטן לפי שהוא כולל את כל הבריאה (כמס"כ להלן פרש"י שמיני מורה אור אות ג-ד), והיינו ישראל שנקראו אדם, שמכח נשמתם הם מתדמים לתורה וכפי שיבואר להלן. מג. לאדם יש שס"ה גידים שהם אדומים ורמ"ח אברים שהם לבנים, וכנגד זה במצוות התורה יש שס"ה מצוות לא תעשה שהם מצד הדין שנרמזו בצבע האדום, וכן רמ"ח מצוות עשה שהם מצד הרחמים שנרמזים בצבע הלבן [וראה בפרדס רמונים שער הגוונים (שער י פ"א) מדוע הצבע האדום מרמז למידת הדין והצבע הלבן למידת הרחמים], והרי שהאדם הוא רושם ודוגמא לתורה. מד. שמו של הקדוש ברוך הוא נקרא 'אדם' וכמו שכתוב (יחזקאל א כו) "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם", [ששם הוי"ה במילוי יו"ד ה"א ו"ו ה"א עולה כמנין 'אדם'], והוא כלול מרמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים שהם אורות נעלמים (ע"פ לשון רבינו גמולות אלס ציט חכמה מנינא אות יב), והוא השורש לרמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. מה. מבואר בזהר שאותיות י"ה יחד עם הגימטריא של 'שמי' עולה שס"ה כנגד

### מקורות ועיונים

על ידי פעולת מעשים של תורה, וטוהר מחשבתו וכוונתו בהם. ולזה נכללו בו כל המעלות הנכללות בשם הגדול, כדי שיהיה כח וסיפוק בידו לזה. כי כן היה הרצון מתחילה, שיהיה זה הכח מסור ביד האדם הנברא בצלם ובדמות, ושהתעוררותו למטה במעשיו הטובים, ועבודה על הכוונה הראויה, יעורר הדברים העליונים למעלה. וכן בענין הלבושים הנעשים לנשמה מהמצוות שעל ידם נכנסת הנשמה בגן עדן ראה באריכות מש"כ רבינו במסכת יומא (דף מ"ט אות קפ-קפ"ב).

ו[א] ראה באריכות מה שביאר רבינו בענין העבודה צורך גבוה בהקדמת תולדות אדם (השער הגדול), ובעשרה מאמרות (מאמר רביעי). וכן וזה לשון רבינו שם (אות י"ב-י"ג, צ"ל:); וצריך שתדע, כי הנשמה

ויו"כ כ"כ רבינו בתולדות אדם (ציט חכמה מנינא אות יז) בשם הוהר (ישלח קע; תמונה קס"ה); וספרי קנלה (עבודת הקודש ח"א פכ"ה), וראה בגמ' מכות (ג:).

ו[יח] ראה מש"כ רבינו בתולדות אדם (ציט חכמה מנינא אות ר"א) וז"ל: רמ"ח מצות עשה, הם מצד תפארת, המטה כלפי חסד, ושס"ה מצות לא תעשה הם מצד המלכות, הנוטה לגבורה. וכן רמ"ח עולה 'רחם', ושס"ה מלשון שיסוי, כי הדין משסה, ונגד זה באדם רמ"ח אברים לבנים, ושס"ה גידים אדומים.

ו[יט] ראה מש"כ רבינו בעשרה מאמרות (מאמר שי אות עו) וז"ל: והענין, האדם שהוא סוף המעשה והוא ראשית המחשבה, ונעשה בדמות ובצלם אלהים, לתקן הכבוד העליון המלך בכבודו,